MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

№11

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2025
noyabr

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

ISSN: 3060-463X

Elektron nashr, 636 sahifa.
2025-yil, noyabr

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

JAHONDA KREATIV IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHINING UMUMIY GLOBAL TENDENSIYALARI 12
Ismailov Azizbek Ruzimaxammatovich

CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH VA EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDA BOZOR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI 22
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich

XORIJIY INVESTITSIYALAR VA IQTISODIY O‘SISH O‘RTASIDAGI O‘ZARO TA’SIR 30
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi

O‘ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR EKSPORTINING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI 35
Sultonov Shodiyor Abduxalilovich, Karshiyeva Charos Mamasoliyevna

QASHQADARYO VILOYATIDA OLIY TA’LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING HOZIRGI HOLATI 41
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich

SOLIQ MA’MURCHILIGIDA XALQARO TAJRIBA ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH 48
Xodjimatov Xamidullo Mamirjonovich

TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELNI SAMARALI BOSHQARISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR 53
Yusupov Shaxzod Maxmatmurodovich

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA IQTISODI SAMARADORLIGI TAHLILI 59
Axatova Shahnoza

SANOATNING “DRAYVER” SOHALARINI RIVOJLANTIRISH 63
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna

РОЛЬ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ КАРАКАЛПАКСТАНА 69
Хошимова Камилла Навфал қизи

РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ 79
Тожиева Шахноза Бобомуратовна, Расулова Дилфуза Валиевна

АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ 86
Файзиев Умуркул Шухратович

TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATIDA ISTEMOLCHILARNI MOTIVATSIYALASH MASALALARI 97
Jalilov Jamshid G‘anijonovich

СТАНДАРТЫ КАЧЕСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ 103
Ўролова Севара Бехзод қизи

BANKLARDA KAPITAL YETARLILIGI VA LIKVIDLIKNI AUDITORLIK BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH 109
Narziyev Hayotjon Azamatovich

NATIJAVIYLIKKA YO‘NALTIRILGAN BudjetLASHTIRISH ORQALI FISKAL SAMARADORLIKNI OSHIRISH MASALALARI 115
Allakuliyev Akmal Baltayevich

AUDITORLIK XULOSALARIDA AUDITORLARNING PROFESSIONAL MULOHAZALARNING ASOSLILIGINI ANIQLASH AHAMIYATI 120
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich

YASHIL IQTISODIYOTDA YASHIL MOLIYALASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIYOT UYG‘UNLIGI 126
Xalikov S. X.

TURISTIK KORXONALARDA BREND KAPITALINI BAHOLASH 131
Zufarov Akmal Gulamiddinovich

AYOLLAR ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISHDA KASANACHILIKNING AHAMIYATI 141
Eshqobulova Charos O‘roq qizi

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 148
Алимова Дилафруз

O‘ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YASHIL INNOVATSIYALAR VA TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI............ 153
Usmonova Diyora Mahmud qizi

RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA SOLIQ BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI 161
Radjabov Umurzoq Ablakulovich

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭНЕРГЕТИКИ 165
Аллаева Г.Ж.

THE IMPORTANCE OF STRESS TESTING AND ITS IMPLEMENTATION IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 169
Mamatova Sevara

MINTAQADA SANOAT KORXONALARI SALOHIYATI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION KO‘RSATKICHLARI 175
Nabiyev G‘ulom Abdisalomovich

IJTIMOIY SOHA INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI 185
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o‘g‘li

YASHIL BANK MAHSULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH ISTIQBOLLARI............ 189
Mahmudov Ulug‘bek Davronovich

KICHIK BIZNESDA XUSUSIY VA UMUMIY AXBOROT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI 193
Navruz-zoda Layli Baxtiyorovna

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 197
Mamatkulova Nadira Maxkamovna

JAHON AMALIYOTIDA TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO‘NALISHLARI............ 203
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o‘g‘li

РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ МАЛОГО БИЗНЕСА КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛЁНОЙ” ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН............ 210
Бозорова Озода Рахимовна

TEMIRBETON KO‘RRIKLARDAGI BURDALANGIN BETONDAN OLINGAN CHAQIQ TOSHNI KOMPLEKS TADQIQOT QILISH............ 222
Salixanov Saidxon Salixanovich, Kenjayev Temurbek Olimjonovich

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA YASHIRIN IQTISODIYOTNI ANIQLASH USULLARI VA SOF FOYDA KO‘RSATKICHIDA AKS ETISH YO‘LLARI............ 226
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich

MAMLAKATIMIZ BANKLARIDA FOIZ RISKILARI MUAMMOLARI VA ILMIY-TAHLILI 230
Isakov.J.Ya

QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARINI EKSPORTGA YO‘NALTIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI VA BAHOLASH MEZONLARI 238
Faxriddinov Bahriddin

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

TO‘QIMACHILIK SANOATIDA SUN’IY VA KIMYOVIY TOLALARNING IQTISODIY AFZALLIKLARI 243
Raximov Furqat Jalolovich

BUXORO VILOYATIDA CHARM-POYABZAL TARMOG‘I RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI 249
Rahmonov Xurshid Xayriddinovich, Atoyeva Mehrigiyo Ilhom qizi

KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA UNI YURITISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH 254
M.I.Murodova

SOLIQ SIYOSATI ORQALI AHOLI DAROMADLARINI RAG‘BATLANTIRISH MEXANIZMLARI 258
Uzoqov Suhrobjon Do‘smat o‘g‘li

INNOVATSION VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOGISTIK XIZMATLAR KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI TAHLILI 264
Xalimov Javlonbek Shaxriyorovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQLARNI UNDIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI 271
Muxammadov Nodir Karimovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA EKSPORTBOP MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH 277
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich

IQTISODIYOT VA TA’LIM BOSHQARUVI: O‘ZBEKISTONDA TA’LIM BRENDINGI UCHUN IQTISODIY JIHATLAR 282
Dilfuza Shokirova

OLIY TA’LIM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 291
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna

O‘ZBEKISTON BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI INSON KAPITALI RIVOJI BILAN UYG‘UNLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL YONDASHUV 295
Xushvaqtov Nodirbek Nomoz o‘g‘li

SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY STRESS-TEST TIZIMINI YARATISH METODOLOGIYASI 299
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o‘g‘li

HOZIRGI SHAROITDA BANK FAOLIYATIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI 303
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi

ENSURING SECURITY IN THE DIGITAL WORLD: HOW THE INSURANCE INDUSTRY CAN COUNTER CYBERATTACKS 308
D.D. Omonova

JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A’ZO BO‘LISH JARAYONIDA Budjet–SOLIQ SIYOSATINI ISLOH QILISH MASALALARI 314
Hojiakbar Zaynabidinov

SILINDRSIMON KAMERADA QATLAMLI CHIGITLAR AYLANMA HARAKATINING TAHLILI 319
No‘monov Mirjalol Abdumalik o‘g‘li

IPAKCHILIK KLASTERLARI ASOSIDA TARMOQNI O‘RTA MUDDATLI RIVOJLAN TIRISH STRATEGIYASI 325
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 332
Shermamatov Sirojiddan Xaydarovich

O‘ZBEKISTONDA TURIZM IQTISODIYOTINING RAQAMLI MARKETING ORQALI RIVOJLANISH YO‘LLARI 335
Egamberdiyev Muzaffar

РОЛЬ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ В РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД» 339
Иминов Акбаржон Одилжонович

IQTISODIY TIZIM VA INSON QADRIYATI: KAPITALIZM VA GUMANIZM O‘RTASIDA 345
Raxmatullayev Sarvar Nazar o‘g‘li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.

O‘ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH VA INVESTITSIYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 350
Yusupov Muxiddin Soatovich

KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIYAVIY HISOBOT MA’LUMOTLARINI TAHLIL QILISH MASALALARI 358
Avazov Ilhom Ravshanovich

YANGI TUZILISHLI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO‘QIMALARINI OLISH USULLARI 363
S. Saparova, M. Musaeva, M.Mirsadikov, M.Mukimov

KVANT MUHITIDA AXBOROTNI HIMOYALASHGA XIZMAT QILUVCHI MULTIPLEKSER TUZILMASI 370
Safoyev Nuriddin Najmiddin o‘g‘li

ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KO‘P QATLAMLI IQTISODIY MEXANIZMLAR, INNOVATSION INFRATUZILMA VA INSTITUTSIONAL UYG‘UNLIKNING KONSEPTUAL TAHLILI 377
Kuziev Ravshan Ramazonovich

SANOAT HAMKORLIGINING ILG‘OR TAJRIBALARI VA ULARNI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA INTEGRATSIYA QILISH YO‘LLARI 385
Boyturayev Olimjon Urayimovich

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI 392
Akbarov G‘ayratjon Ne’madjonovich

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASI QO‘NG‘IROT TUMANIDA YILQICHILIK VA TUYACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARINI ARIMA MODELI ASOSIDA PROGNOZLASH 396
Sabit Gabbarov Nietali’evich

MAKTABGACHA TA’LIM MUASSALARIDA AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALAR 402
Xamidov Anis Choriyevich

NEXUS BETWEEN RENEWABLE ENERGY USE AND GDP GROWTH IN UZBEKISTAN 407
Xalimjonov Nurbek Ulug‘bek o‘g‘li, Toxirov Shodiyor Zafar o‘g‘li, Jumamuratov Sultanbek Ilyasovich

MOLIYAVIY SALOHIYATNI OSHIRISHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 415
Akishova Shaxnoza Davlet qizi

O‘ZBEKISTON O‘RMON XO‘JALIGIDA INNOVASION MOLIYALASHTIRISH: NORMATIV TAYANCH, BOZOR INSTRUMENTLARI VA EKOTIZIM XIZMATLARI 420
Mamatqulova Muxlisaxon Mamirjanovna

SERVIS IQTISODIYOTIDA ISH BILAN BANDLIK SHAKLLARI TRANSFORMATSIYASINI TADBIQ QILISHGA METODOLOGIK YONDASHUV 425
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O‘RNI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 431
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОГО» ФИНАНСИРОВАНИЯ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ 436
Мирдовидов Бахтиер Кобилович

MILLIY IQTISODIYOT UCHUN INVESTITSIYA RESURSI SIFATIDA UY XO‘JALIKLARI JAMG‘ARMALARINI RIVOJLANTIRISH 443
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich

AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TIZIMLARI HIMOYA VOSITALARINI SUN’IY INTELLEKT BILAN INTEGRATSIYALASH MUAMMOLARI 448
Bozorov Suhrobjon Mumin o‘g‘li

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

SANOAT KORXONALARIDA KPI TIZIMINI JORIY QILISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 453
Tursunov Orifali Samandarovich

IQTISODIY BARQARORLIKGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 457
Abdullayeva Sevaraxon Xasanovna

ZARAFSHON MINTAQASI HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI 463
Murtazayev Isabek Bazarbayevich

YUQORI SAMARALI PAXTA TOZALAGICHDA MAYDA IFLOSLIKLARNI AJRATISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING OPTIMAL PARAMETRLARINI MATEMATIK MODELLASHTIRISH ASOSIDA ANIQLASH 471
Mirzakarimov Mirsharoffiddin Mirzaabdurahimovich

MAHSULOTLAR RAQAMLI PASPORTI EKOTIZIMI VA UNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI 478
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi

ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ МОЮЩИХ СРЕДСТВ И МЕТОДОВ НА ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА НАТУРАЛЬНЫХ ШЕРСТЯНЫХ ВОЛОКОН 484
Собиров ДаниёрХолмуродович

СТРУКТУРНАЯ МОДЕЛЬ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ 490
Киличева Феруза Бешимовна

KICHIK BIZNESNING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA SAMARALI OMILLARDAN FOYDALANISH NAZARIYASI 495
Imomnazarov Xurshid Ozodbekovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI BAHOLASH INDIKATORLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 499
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOXASIGA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMINI TA'SIRI 504
Yuldashev Kodirjon Mamadjanovich

O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH 508
Shernayev Akbar Aqmirzayevich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI 514
Adilov Mirkomil Miralimovich

IDORALARARO INTEGRATSIYANING NAZARIY MODELLARI VA UNING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI AHAMIYATI 520
Ashirov Jamolbek Shuxrat o'g'li

MO'RT MATERIALLARNI MEXANIK KESIB ISHLOV BERISHDA ASBOB YUZASIDA KUZATILADIGAN YEYILISH 526
Allanazarov Akmal Abdulxaqovich, Axmedov Azamat Xaitovich, Shakirov Shuhrat Musayevich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQ MONITORING TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 530
Lukmanov Kahramon Abdurahmanovich

NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR 534
Yuldashov Isomiddin Sidiqovich

KICHIK BIZNESNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA TIJORAT BANKLARINING KREDIT SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 540
Norqobilova Nargiza Abdiqodirovna

PNEVMOTRANSPORT TIZIMIDAGI PNEVMOQUVUR TIRSAK MATERIALINI YAXSHILASH ORQALI PAXTA SIFATIGA TA'SIRINI O'RGANISH 546
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING EKOLOGIK AKTIVLARINI HISOBGA OLISH 549
Mirzayev Komiljon Abdullajonovich

DEHQON XO'JALIKLARIDA YER RESURSLARIDAN FOYDALANISHNING EKOLOGIK XAVFSIZLIGI VA UNING BAHOLASH USULLARI 553
Axmatov Abutolibxon Ochilxon o'g'li

XUSUSIYLASHTIRILGAN KORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIYAVIY NATIJADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI 557
Asomidinova Moxigulbonu Oybek qizi

O'ZBEKISTONDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNING ORTIB BORISHI JAHON MIQYOSIDA JORIY ETILAYOTGAN BUSINESS READY REYTINGIDAGI BAHOLASH NATIJALARIDA YAQQOL NAMOYON BO'LMOQDA 562
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich

QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA INVESTITSIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI 570
Nilufar Mengqobilovna Xudayberdieva

MAGNEZIAL BOG'LOVCHI MATERIALLAR ISHLAB CHIQARISHDA SANOAT CHIQINDILARNI FOYDALANISHNING DUNYO VA O'ZBEKISTON MIQYOSIDAGI HOLATI 574
Rahimjon Jalilov Ravshanbek o'g'li, Orazimbetova Gulistan Jaksilikovna

KORXONALAR ISHLAB CHIQARISH POTENSIALINING XUSUSIYATLARI VA UNDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 578
Jalilov Bahrom Sotiboldievich

O'ZBEKISTONDA INKLYUZIV SUG'URTA INSTITUTINING RIVOJLANISH ZARURATI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 583
Ravshanova Mohinur O'rolovna

INNOVATIVE APPROACHES TO IMPROVING STUDENTS' DIGITAL COMPETENCE 588
Jalgasbayev Sultanbek Tayrbek uli

KREATIV TURIZMDA YANGI TAJRIBALAR YARATISH: IJODIY KLASTERLAR, MAHALLIY HUNARMANDCHILIK VA IMMERSIV TEXNOLOGIYALAR ROLI 593
Hamzayeva Dilfuza Samarovna

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI EKSPORT SALOHIYATINI BOSHQARISHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI 599
Salimjonova Zilolaxon Salimjon qizi

O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN FOYDALANILADIGAN MOLIYAVIY MAHSULOTLAR 605
Nazarova Umida Mamadali qizi

CREDIT RISK MANAGEMENT AND PROFITABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN AN EMERGING MARKET: THE CASE OF UZBEKISTAN 609
Ruzmamat Khudayberganov Shokirjon ugli, Sobirov Yuldoshboy Ruzimboevich, Nodirbek Fayzullaev Baxtiyor Ugli

PAXTA XOMASHYOSIDAGI IFLOSLIKLARNI TOZALASHDA UNUMDORLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OPTIMAL PARAMETRLARNI ANIQLOVCHI MATEMATIK MODEL 616
Karimov Abdusamat Ismonovich, Imomnazarova Nurjaxon

ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЁРСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО И ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 621
Муродбек Болтабоев

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIYALASHTIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR 626

Valiev Umid Gulamovich

TURIZM SOHASIDA MARKETING STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 631

Normurodova Zebo Eshmaxmatovna

TURIZM SOHASIDA MARKETING STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Normurodova Zebo Eshmaxmatovna
Qarshi davlat universiteti katta o'qituvchisi
E-mail: normurodovazebo1@gmail.com
ORCID: 0009-0006-2045-9726

Annotatsiya. Ushbu maqolada turizm sohasida marketing strategiyalarining o'rni va ahamiyati, ularning samaradorligini oshirish omillari hamda zamonaviy raqamli texnologiyalarning turizm rivojiga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekiston misolida turistik xizmatlarni ilgari surishda qo'llanilayotgan marketing yondashuvlari, ularning afzalliklari hamda mavjud muammolar ko'rib chiqiladi. Maqola yakunida turizmda innovatsion marketing usullaridan samarali foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: turizm, marketing strategiyasi, raqamli marketing, turistik xizmat, reklama, brending, innovatsiya, SMM, mijozlar segmentatsiyasi, O'zbekiston turizmi.

Abstract. This article analyzes the role and significance of marketing strategies in the tourism sector, the factors that enhance their effectiveness, and the impact of modern digital technologies on tourism development. It also examines the marketing approaches used to promote tourism services in Uzbekistan, highlighting their advantages and existing challenges. The article concludes with practical recommendations for the effective use of innovative marketing methods in tourism.

Keywords: tourism, marketing strategy, digital marketing, tourism services, advertising, branding, innovation, SMM, customer segmentation, Uzbekistan tourism.

Аннотация. В данной статье анализируются роль и значение маркетинговых стратегий в сфере туризма, факторы повышения их эффективности, а также влияние современных цифровых технологий на развитие туризма. Кроме того, рассматриваются маркетинговые подходы, применяемые при продвижении туристических услуг на примере Узбекистана, их преимущества и существующие проблемы. В заключительной части статьи предлагаются практические рекомендации по эффективному использованию инновационных маркетинговых методов в туризме.

Ключевые слова: туризм, маркетинговая стратегия, цифровой маркетинг, туристические услуги, реклама, брендинг, инновация, SMM, сегментация клиентов, туризм Узбекистана.

KIRISH

Hozirgi globallashuv davrida turizm iqtisodiyotning eng dinamik rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Dunyo bo'yicha yalpi ichki mahsulotning (YaIM) 10 foizi turizm sohasiga to'g'ri keladi, har o'n ish o'rnidan biri aynan shu yo'nalishda yaratiladi. Jahon Sayyohlik Tashkiloti (UNWTO) ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda xalqaro sayohatlar soni 1,4 milliarddan oshgan.

O'zbekiston uchun ham turizm iqtisodiy o'sish, valyuta tushumlari va xalqaro imijni mustahkamlashning muhim manbaiga aylanmoqda. 2016-yildan so'ng turizm sohasini rivojlantirish davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. "Harakatlar strategiyasi", "Raqamli O'zbekiston – 2030" va "Yangi O'zbekiston – yangi turizm" dasturlari asosida soha tubdan isloh qilinmoqda.

Ammo turizm xizmatlari bozori o'zining keskin raqobati bilan ajralib turadi. Bugun sayyoh nafaqat chiroyli manzarani, balki qulaylik, xavfsizlik va sifatli xizmatni izlaydi. Shu bois marketing strategiyalarini to'g'ri tanlash va samarali qo'llash turizm korxonalari muvaffaqiyatining asosiy omiliga aylanmoqda.

Mazkur maqolada turizmda marketing strategiyalarining nazariy asoslari, O'zbekiston tajribasi, mavjud muammolar hamda samaradorlikni oshirish yo'llari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm marketingi bo'yicha ilmiy tadqiqotlar so'nggi yillarda sezilarli darajada kengayib, uning nazariy va amaliy asoslarini chuqur yoritib bermoqda. Dunyo miqyosidagi klassik tadqiqotchilar – P. Kotler, F. Bowen va J. Makens (2021) turizm marketingini iste'molchi ehtiyojiga yo'naltirilgan tizimli jarayon sifatida talqin qiladi. Ularning fikricha, turizm xizmatlarining nomoddiyligi, mavsumiyligi va sub'yektivligi marketing strategiyalarini shakllantirishda eng asosiy omillar hisoblanadi. Xususan, "Services Marketing" konsepsiyasida turizm marketingi 7P modeli asosida, ya'ni mahsulot, narx, joylashtirish, ilgari surish, odamlar, jarayon va jismoniy dalillar majmuasi orqali izohlanadi.

Jahon Sayyohlik Tashkiloti (UNWTO) tadqiqotlarida ham turizmda marketingning roli alohida ta'kidlanib, raqamli platformalar, brending va mijoz tajribasini boshqarish yangi davrning strategik drayverlari sifatida baholanadi. UNWTOning 2023-2024-yillardagi hisobotlarida raqamli kommunikatsiya vositalarining turizm oqimiga bevosita ta'siri qayd etilgan.

Markaziy Osiyo bo'yicha olib borilgan ilmiy izlanishlarda (Abdulxayev, 2022; Qodirov, 2023) hududlarning turistik salohiyatini qayta ochish va ularni raqamli marketing orqali targ'ib qilish muhim strategiya sifatida ko'rsatiladi. Tadqiqotchilar fikriga ko'ra, O'zbekistonning tarixiy merosi va madaniy turizmi kuchli brend qiymatiga ega.

O'zbekiston bo'yicha olib borilgan amaliy tadqiqotlarda (Karimov, 2021; Rasulov, 2020) mehmonxona va turoperatorlar faoliyatida marketing jarayonlarining yetarlicha optimallashtirilmaganligi, korxonalarning raqamli reklama, SMM, SEO, kontent-marketing kabi vositalardan samarali foydalanmasligi qayd etilgan. Ayni paytda, mamlakatda "Visit Uzbekistan", "Silk Road Samarkand" brendi, elektron viza tizimi va xalqaro PR kampaniyalar turizm marketingining rivojlanishi uchun asos yaratgani ta'kidlanadi.

Shuningdek, xorijiy adabiyotlarda (Hudson, 2019; Morrison, 2022) turizm marketingida mijoz tajribasi, xizmat sifati va ijtimoiy ishonch faktorlarining ahamiyati tobora ortib borayotgani ta'kidlangan. "Experience economy" nazariyasiga ko'ra, zamonaviy turist faqat xizmat emas, balki hissiy qoniqish, qulaylik va xavfsizlikni talab qiladi. Bu esa marketing strategiyalarini turistik mahsulotni kompleks yondashuv asosida shakllantirish zarurligini ko'rsatadi.

Internet marketing, influenser marketing va storytelling texnologiyalari turizm sohasida yangi ilmiy tendensiya sifatida o'rganilmoqda. Xususan, X. Chaffey (2020) raqamli marketing modeli orqali turistik brendning xalqaro maydondagi ko'rinishini oshirish algoritmlarini tahlil qilgan.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar turizmda raqamli transformatsiya, brending, xizmat sifati, turist xatti-harakatini tahlil qilish va marketing strategiyalarining integratsiyasi sohaning barqaror rivoji uchun hal qiluvchi omil ekanini ko'rsatadi. Ammo O'zbekiston bo'yicha ilmiy tadqiqotlarda mintaqaviy brending, AR/VR texnologiyalar, katta ma'lumotlardan foydalanish va turizm marketingining innovatsion modellarini chuqur o'rganishga ehtiyoj mavjud.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot turizm sohasida marketing strategiyalarining samaradorligini oshirish omillarini aniqlash, ularning amaliy ahamiyatini baholash hamda O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida nazariy manbalar tahlili, empirik kuzatuvlar, statistik ma'lumotlarni o'rganish hamda zamonaviy marketing yondashuvlarini qiyosiy tahlil qilish usullaridan foydalanildi.

Birinchidan, nazariy-metodologik asos sifatida P. Kotler, Bowen, Makens (2021), UNWTO (2023-2024) hisobotlari, shuningdek, raqamli marketingning zamonaviy konsepsiyalari (SEO, SMM, CRM, Big Data, brending modeli, 7P modeli) tanlab olindi. Ushbu nazariy asoslar respondentlarning iste'mol xatti-harakati, turizm bozoridagi raqobat holati va marketing strategiyalarining samaradorligini baholashda metodik poydevor bo'lib xizmat qildi.

Ikkinchidan, empirik tadqiqotlar doirasida O'zbekistonning yetakchi turistik hududlarida faoliyat yurituvchi turoperatorlar, mehmonxonalar, gidlik markazlari va turizm boshqaruv organlari faoliyati o'rganildi. Bunda quyidagi metodlar qo'llandi:

- sifatli intervyular (marketing bo'yicha mutaxassislar, biznes egalari, turistlar bilan);
- onlayn so'rovnomalar (Google Forms asosida);
- marketing kampaniyalari natijalarini kuzatish;
- reklama samaradorligini o'lchash (reach, CTR, engagement rate).

Uchinchidan, statistik tahlil O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, UNWTO, Google Analytics, Booking.com va TripAdvisor ma'lumotlari asosida bajarildi. Statistik tahlil turistik oqimlar dinamikasi, brend taniluvchanligi, reklama samaradorligi ko'rsatkichlarini baholash imkonini berdi.

To‘rtinchidan, qiyosiy tahlil metodidan foydalanildi. Jahon tajribasidagi muvaffaqiyatli marketing strategiyalari (“Incredible India”, “Malaysia Truly Asia”, “Hello Hong Kong”, “Visit Dubai”) O‘zbekiston amaliyoti bilan solishtirilib, o‘xshash va farqli jihatlar aniqlab olindi.

Beshinchidan, SWOT tahlili orqali O‘zbekiston turizm marketingining kuchli tomonlari, zaif jihatlari, imkoniyatlari va tahdidlari baholandi. Bu esa marketing strategiyalarini takomillashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim metodik vosita bo‘ldi.

Oltinchidan, kontent-tahlil usuli asosida ijtimoiy tarmoqlardagi (Instagram, Facebook, Telegram, YouTube) turizm kontenti o‘rganildi, turistik brendlarning vizual va semantik komponentlari tahlil qilindi.

Shuningdek, tadqiqot davomida model yaratish (7P + digital marketing modeli), turistlar segmentatsiyasi (demografik, psixografik, geografik, xulqiy yondashuvlar asosida) ham amalga oshirildi.

Umuman olganda, tadqiqot metodologiyasi kompleks yondashuvga asoslanib, turizm marketingi strategiyalarining nazariy asoslari hamda amaliy natijalarini tizimli ravishda ilmiy asoslash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Marketing – bu iste’molchi ehtiyojini aniqlab, uni qondirish orqali foyda olishga qaratilgan kompleks faoliyatdir (Kotler, 2021). Turizm marketingi esa sayyohlik xizmatlarini yaratish, targ‘ib qilish va iste’molchiga yetkazish jarayonini o‘z ichiga oladi.

Turizmda marketingning o‘ziga xos jihatlari mavjud:

1. Nomoddiylik – xizmatni oldindan sinab ko‘rib bo‘lmaydi yoki saqlab bo‘lmaydi.
2. Mavsumiylik – talab fasllarga bog‘liq bo‘ladi.
3. Subyektivlik – turistning hissiy holati xizmat sifati haqidagi taassurotga ta’sir qiladi.
4. Komplekslik – turizm mahsuloti ko‘plab xizmatlardan (transport, ovqatlanish, ekskursiya, mehmonxona) tashkil topadi.

Shuningdek, turizm marketingi “4P” modeli (Product, Price, Place, Promotion) asosida quriladi. Ammo zamonaviy davrda unga yana “3P” elementi qo‘shilgan:

• People – xizmat ko‘rsatuvchi xodimlar;
• Process – xizmat ko‘rsatish jarayoni;
• Physical evidence – jismoniy muhit (mehmonxona interyeri, transport sifati va h.k.).

Demak, turizmda marketing nafaqat reklama, balki xizmat madaniyatidan tortib, iste’molchiga qoldiriladigan umumiy taassurotgacha bo‘lgan barcha bosqichlarni qamrab oladi.

O‘zbekiston boy tarixiy merosi, madaniy qadriyatlari va tabiiy resurslari bilan Markaziy Osiyoning eng jozibador turistik yo‘nalishlaridan biridir. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi shaharlar YUNESKOning Jahon merosi ro‘yxatiga kiritilgan.

So‘nggi yillarda turizm infratuzilmasi sezilarli darajada yangilanmoqda. “Visit Uzbekistan” brendi ostida yagona reklama siyosati yuritilmoqda. Onlayn viza tizimi, aeroportlar modernizatsiyasi, yangi mehmonxonalar, yo‘l infratuzilmasi, “Silk Road Samarkand” majmuasi – bularning barchasi sohani yangi bosqichga olib chiqdi.

Shunga qaramay, marketing samaradorligi hali to‘liq darajada shakllanmagan. Ko‘plab turoperatorlar raqamli platformalardan yetarlicha foydalanmayapti, ijtimoiy tarmoqlardagi kontent sifati past, brend strategiyalari sust. Shu sababli, marketing yondashuvlarini modernizatsiya qilish zarurati tug‘ilgan.

Turizm sohasida quyidagi asosiy marketing strategiyalari qo‘llaniladi:

1. Raqamli marketing strategiyasi:
2. Bu hozirgi davrda eng muhim yo‘nalishdir. U quyidagilarni o‘z ichiga oladi:
3. SEO – sayyohlik saytlarini qidiruv tizimlarida optimallashtirish;
4. SMM – ijtimoiy tarmoqlarda (Instagram, Telegram, TikTok) reklama yuritish;
• Kontent-marketing – sayohat haqidagi bloglar, videolar, foto hikoyalar;
5. Influencer-marketing – mashhur shaxslar orqali brendni targ‘ib qilish;
6. Email-marketing – doimiy mijozlar bilan shaxsiy aloqa.
7. Brend-marketing strategiyasi
8. Har bir mamlakat yoki mintaqa o‘z turistik brendini shakllantiradi. Masalan: “Malaysia – Truly Asia”, “Incredible India”, “Uzbekistan – The Pearl of the East”.
9. O‘ziga xos brend yaratish sayyohda hissiy bog‘lanish hosil qiladi.
10. Xizmat sifatini yaxshilash strategiyasi
11. Turizmda xizmat sifati marketingning asosi hisoblanadi. Sifatli xizmat – eng kuchli reklama. Mehmonxonalar reytingi, onlayn fikr-mulohazalar va “word-of-mouth” tavsiyalari mijoz oqimiga bevosita ta’sir qiladi.
12. Diversifikatsiya strategiyasi:
13. Turizmning turli shakllarini rivojlantirish (ekoturizm, ziyorat, gastronomik, tibbiy, sport turizmi) marketing samaradorligini kengaytiradi.

14. Hamkorlik strategiyasi:

15. Davlat, xususiy sektor, OAV va xalqaro tashkilotlar o‘rtasidagi hamkorlik yagona marketing kampaniyalarini kuchaytiradi.

Marketing samaradorligini oshirish yo‘llari:

1. Raqamli transformatsiyani jadallashtirish.
2. Sayyohlik korxonalari onlayn bron qilish tizimlari, mobil ilovalar, raqamli to‘lov tizimlarini joriy etishi zarur. Shuningdek, xalqaro platformalar (Booking, TripAdvisor, Expedia) bilan integratsiya muhim.
3. Ma’lumotlar tahliliga asoslangan marketing.
4. Big Data va CRM tizimlari orqali turistlar xatti-harakatini tahlil qilish, ularning ehtiyojiga mos xizmat paketlarini ishlab chiqish samaradorlikni oshiradi.
5. Kontent-marketingni kuchaytirish.
6. Virtual turlar, 3D videolar, bloglar, “storytelling” usuli orqali O‘zbekistonning turistik salohiyatini jozibador tarzda namoyish etish zarur.
7. Mintaqaviy brending.
8. Har bir viloyat o‘ziga xos turistik identitetga ega bo‘lishi lozim. Masalan:
9. Xiva – “Jonli tarix shahri”;
10. Farg‘ona – “Hunarmandlar vodiysi”;
11. Qashqadaryo – “Tabiiy go‘zalliklar yurti”.
12. Xizmat sifati bo‘yicha standartlarni joriy etish.
13. ISO 9001 yoki milliy sifat standartlarini qo‘llash, xodimlarni doimiy o‘qitish, mijoz fikrini muntazam o‘rganish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘zbekiston turizm sohasida marketing strategiyalarini takomillashtirish mamlakatning xalqaro imijini mustahkamlash, investitsiya oqimini oshirish va eksport xizmatlarini rivojlantirish uchun muhimdir.

1. Turizmda marketing faqat reklama emas, balki xizmat sifati, raqamli integratsiya va mijozlar bilan aloqa tizimini ham o‘z ichiga oladi.
2. Raqamli marketing strategiyalarini keng joriy etish soha samaradorligini 2-3 baravar oshiradi.
3. Mintaqaviy brending va milliy imij ustida tizimli ishlash O‘zbekistonni Markaziy Osiyoning turistik markaziga aylantiradi.
4. Kadrlar malakasini oshirish, xorijiy tajribani o‘rganish, xalqaro ko‘rgazmalarda ishtirok etish zarur.

Takliflar:

• Turizm marketingi bo‘yicha malaka oshirish kurslari va onlayn akademiyalar tashkil etish;
• “Digital Tourism Academy” platformasini yaratish;
• Turizmda AR/VR texnologiyalarni qo‘llash;
• “UzTravel Analytics” markazi orqali turist oqimlarini tahlil qilish tizimini yaratish;
• Yagona “National Tourism Branding Office” tashkil etish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Kotler, P. & Keller, K. L. (2021). Marketing Management. Pearson.
2. UNWTO (2024). World Tourism Barometer.
3. Mahmudov I. (2023). Turizm marketingi asoslari. Toshkent: TDIU nashriyoti.
4. Chaffey D. (2020). Digital Marketing: Strategy, Implementation and Practice. Pearson.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PF–5611-son Farmoni “Turizm sohasini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”.
6. “Visit Uzbekistan” (2024). www.uzbekistan.travel.
7. Smith, M. (2019). Tourism Marketing and Destination Branding. Routledge.
8. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi statistik hisobotlari (2023).

muhandislik
& iqtisodiyot
ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir Alibekov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 11

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07 https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal t.me/yait_2100